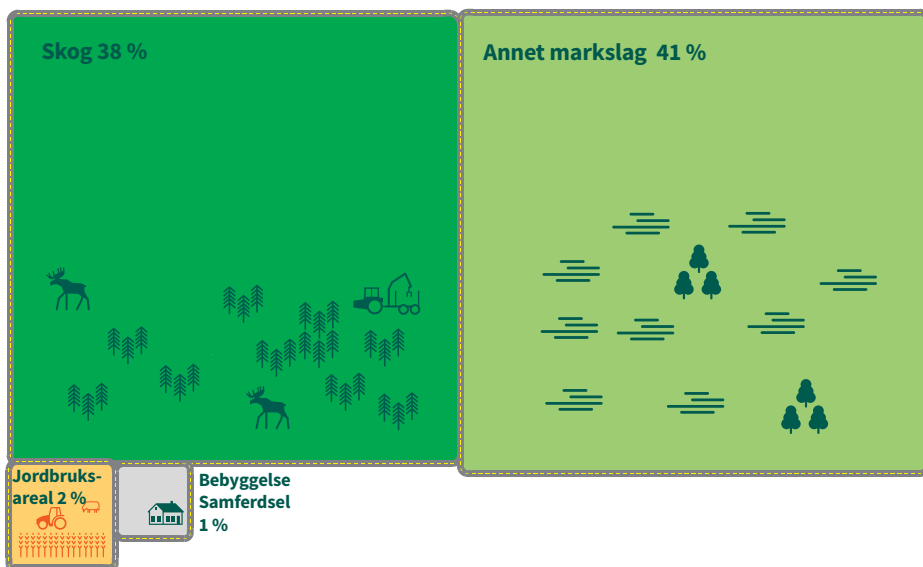

Arealbarometer for Telemark

Oppdaterte kart over areal egnet for matproduksjon

Juni 2017

NIBIO

 NORSK INSTITUTT FOR
 BIOØKONOMI

Arealressurskartet (AR5) gir detaljert informasjon om arealressursene i fylket. Det brukes til arealplanlegging, konsekvensutredninger, statistikker og kontroll av arealtilskudd i landbruket.

I Telemark er det om lag 294 200 dekar jordbruksareal. Det tilsvarende areal på ca. 41 200 fotballbaner og utgjør 2 prosent av fylkets landareal.

Arealressurskartet gir informasjon om ressursgrunnlaget. Det viser hvilke arealer som kan brukes til landbruksproduksjon.

Søknadene om produksjonstilskudd gir informasjon om hvordan arealene faktisk brukes. De viser blant annet at 57 prosent av jordbruksarealet i drift i Telemark brukes til grovfôrproduksjon.

Jordbruksareal
består av fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite.

Fulldyrka jord
Jordbruksareal som er dyrka til vanlig pløvedybde og kan benyttes til åkervekster eller eng, og som kan fornyes ved pløying.

Overflatedyrka jord
Jordbruksareal som for det meste er rydda og jevna i overflata slik at maskinell høsting er mulig.

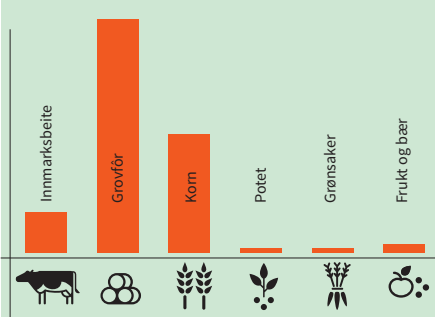
Innmarksbeite
Innmarksareal som kan benyttes til beite, men som ikke kan høstes maskinelt. Arealet skal ha tydelig kulturpreg. Minst 50 prosent av arealet skal være dekt av kulturgras eller beite-tålende urter.

AREALRESSURSENE I TELEMARK FYLKE:

Arealtype	dekar	%
Jordbruksareal:		
Fulldyrka	240 157	1,7
Overflatedyrka	10 645	0,1
Innmarksbeite	43 447	0,3
Produktiv skog	5 281 155	38,2
Bebyggelse/samferdsel	146 655	1,1
Annet markslag	5 673 840	41,0
Ikke kartlagt	2 436 461	17,6
Sum	13 832 360	100

Kilde: Arealressurskart (AR5), NIBIO

SØKNADENE OM PRODUKSJONSTILSKUDD FOR TELEMARK FYLKE:

Veksttype	dekar	%
Innmarksbeite	24 328	10,2
Grovfôr	136 245	57,1
Korn	69 520	29,1
Potet	2 054	0,9
Grønnsaker	1 654	0,7
Frukt/bær	4 810	2,0
Sum	238 611	100

Kilde: Produksjonstilskudd 2016, Landbruksdirektoratet

I Norge er kun

3%

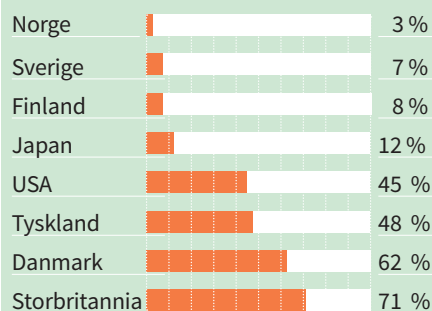
av arealet jordbruksareal. Bare 1/3 av dette er egnet for produksjon av matkorn. For OECD-landene er andelen nær 40 prosent.

Stortinget har vedtatt at matproduksjonen i Norge skal økes med 20 prosent fram til 2030.

Verdens befolkning passerte 7 milliarder mennesker i 2011, og er i 2050 beregnet til å være 9 milliarder. FAO har beregnet at den globale matproduksjonen må økes med 70 prosent innen 2050 for å sikre verdens befolkning tilstrekkelig med mat.

En slik utvikling vil sette produksjonsarealene under press. Det gjelder både tilgjengelig areal, og kvaliteten på jordressursene.

JORDBRUKSAREAL I PROSENT AV LANDAREAL:

Kilde: Verdensbanken

I Norge er kun 3 prosent av landarealet jordbruksareal. Det er lavere enn i andre land det er naturlig å sammenligne oss med.

Strukturendringer

Strukturendringer i landbruket har innvirkning på bo- og sysselsetting i mange kommuner.

Endringer i landbruket kan få stor effekt på industri, turisme og annen lokal næringsvirksomhet.

Antall dekar
Antall foretak

ENDRINGER I AREAL OG ANTALL FORETAK I TELEMARKE I PERIODEN 2003 TIL 2016:

Veksttype	Antall Dekar	Antall Foretak
Dyrka jord i drift	-6 %	-29 %
Grovfôr/Innmarksbeite	6 %	-25 %
Korn	-24 %	-47 %
Potet	-38 %	-61 %
Grønnsaker	116 %	-48 %
Frukt	-2 %	-31 %
Bær	-25 %	-41 %

Kilde: Søknad om produksjonstilskudd. Landbruksdirektoratet.

Jordvern

I Norge har vi ca. 10 millioner dekar jordbruksareal som dekker 3 prosent av landarealet. Dette gir 2 dekar jordbruksareal per person.

Jordbruksarealene er under press. I perioden 2004 til 2015 ble 97 600 dekar jordbruksareal nedbygget. Årlig er det bygd ned 8 130 dekar i denne perioden.

Det meste av nedbyggingen er tilnærmet irreversibel.

Det er jordbruksareal av best kvalitet som bygges ned. Nær en fjerdedel av nedbyggingen skjer innenfor tettsteder. Ytterligere en fjerdedel skjer mindre enn en kilometer fra tettsted. Jordbruksareal i og rundt tettsteder er med andre ord spesielt utsatt.

Mer informasjon i rapport 2017/14 ssb.no

Se nedbygd jordbruksareal i kilden.nibio.no

NEDBYGGING

Dette skjer ofte rundt store byer og tettsteder, der også mye av den beste landbruksjorda ligger.

GJENGROING

Dette er et problem på de mer marginale arealene, og skjer som følge av endret beitebruk.

OPPDYRKING

Arealer dyrkes opp. Mye av arealene som dyrkes opp eller ryddes blir til innmarksbeite.

Hvorfor er det viktig å ta vare på matjorda?

1

Matjord er en knapp og ikke-fornybar ressurs.

2

Klimautfordringene vil endre forutsetningene for matproduksjon over hele kloden.

3

Befolkningsveksten gir behov for større arealer til jordbruk.

4

Nok mat, trygg mat, kortreist og god mat blir en viktigere del av vår livskvalitet.

Ett dekar hvete kan gi 1000 brød hvert år!

Nedbygd jordbruksareal i Telemark

I perioden 2004 til 2015 er det totalt bygget ned 3 138 dekar jordbruksareal i Telemark.

80 prosent av arealene som er påvist bygget ned i Telemark var tidligere fulldyrka jord.

Boligbebyggelse og veg/bane sto for henholdsvis 28 og 12 prosent av det nedbygde arealet.

52 prosent av det nedbygde arealet befinner seg innen eller inntil 1 km fra et tettsted.

NEDBYGD JORDBRUKSAREAL, FORDELT PÅ FORMÅL:

Formål	Dekar	%
Boligbebyggelse	864	28
Fritidsbebyggelse	63	2
Bebygde område for landbruk	882	28
Offentlig og privat tjenesteyting	325	10
Veg og bane	377	12
Sports- og idrettsområder	338	11
Annen bebyggelse og anlegg	290	9
Totalt nedbygget i alt	3 138	100

Kilde: Rapport 2017/14 Nedbygging av jordbruksareal ssb.no

Les mer:

→ **Arealressurskart:**
nibio.no

→ **Jordsmonn:**
nibio.no

→ **Dyrkbar jord**
nibio.no

Norsk institutt for
bioøkonomi
Pb 115, NO-1431 Ås
T: +47 64 94 80 00
nibio.no